

De transversale voorwaarden voor de uitvoering van het stadsproject

Het stadsproject kan onmogelijk worden uitgevoerd indien er in Brussel niet aan een reeks transversale voorwaarden wordt tegemoetgekomen of daarmee, op zijn minst, beter rekening wordt gehouden.

1. Plaatsgebonden prioritaire initiatieven

A. Ruimten met Versterkte Ontwikkeling van Huisvesting en Renovatie.

B. Gebieden van de herwaarderingsprogramma's

C. Hefboomgebieden

D. Andere interventiegebieden

2. Een sterke consensus die een beroep doet op alle actoren van de stadsontwikkeling

3. Samenhang tussen de acties van de verschillende overheden

4. Naar een internationale samenwerking

4.1. De duurzame ontwikkeling

4.2. Europees Ruimtelijk Ontwikkelingsperspectief (EROP)

4.3. Tweede Benelux Structuurschets (TBSS)

4.4. De transnationale samenwerkingszone van Noordwest-Europa (NWE) en bijbehorend Communautair Initiatiefprogramma INTERREG IIIB

5. Partnerships tussen de openbare en de privé-sector

6. Samenhang tussen het beleid in het Gewest en in de rand

7. Verbetering van de administratieve onthaalfuncties

8. Ontwikkeling van instrumenten voor de follow-up van het gewestelijke beleid

1. Plaatsgebonden prioritaire initiatieven

De door het Gewest ontwikkelde beleidslijnen hebben, in verschillende mate, betrekking op het totale gewestelijk grondgebied. Sommige beleidslijnen kunnen echter meer toegespitst zijn op gebieden die als « prioritaair » worden bestempeld in het licht van de uitdagingen van het stadsproject. Dit principe van concentratie van middelen behelst een specifieke inspanning die moet leiden tot de harmonieuze ontwikkeling van het totale gewestelijk grondgebied door de nadruk te leggen op datgene wat door de OOPS wordt gedefinieerd als « prioritaire interventiegebieden ».

Het Gewest moedigt de gemeenten aan om in de driejaarlijkse investeringsplannen en in de Gemeentelijke Ontwikkelingsplannen projecten te integreren die in overeenstemming zijn met de doelstellingen die in elk van die gebieden worden nagestreefd.

Deze « prioritaire interventiegebieden » kunnen worden opgesplitst in vier types :

- A. ruimten met versterkte ontwikkeling van huisvesting en renovatie (RVOHR);
- B. gebieden van de herwaarderingsprogramma's;
- C. hefboomgebieden;
- D. andere specifieke prioritaire interventiegebieden.

A. Ruimten met Versterkte Ontwikkeling van Huisvesting en Renovatie.

Deze ruimten zijn terug te vinden in wijken waar dringend een versterkte ingreep vanwege de openbare sector nodig is.

De afbakening van de RVOHR gebeurde aan de hand van de volgende criteria:

- de RVOH, gedefinieerd in het eerste GewOP;
- het te beschermen en te renoveren gebied, zoals bepaald door het K.B. van 07.09.1984;
- de concentratie van gebouwen woningen zonder klein comfort (op basis van de telling van 1991);
- de concentratie van sterk vervallen woningen (volgens de bestaande toestand van 1997);
- de analyse van het departement huisvesting en stadsvernieuwing.

Zoals dat reeds in het verleden het geval was, worden in dit gebied een aantal middelen voor stadsvernieuwing intensief ingezet, om er een positieve discriminatie teweeg te brengen, die de renovatie in het gebied moet aanzwengelen; het gaat voornamelijk om de volgende instrumenten :

- realisatie van wijkcontracten;
- verhoging van de renovatiepremies en premies voor gevelverfraaiing;
- verhoogde vermindering van de registratierechten;
- subsidies aan de gemeenten (gesubsidieerde werken en algemene dotatie aan de gemeenten).

B. Gebieden van de herwaarderingsprogramma's

De perimeters van de wijkcontracten zullen jaarlijks worden vastgelegd binnen het in punt a beschreven gebied, op basis van criteria die op een evenwichtige manier rekening houden met de sociale realiteit, de staat van de gebouwen en de kwaliteit van de openbare ruimten.

Bij de toewijzing van de toekomstige wijkcontracten zal, in dezelfde mate als bij de prioriteit van de interventie, rekening worden gehouden met de reeds gerealiseerde vierjarenprogramma's voor de herwaardering, alsook met het financieel vermogen van de gemeente.

De middelen voor stadsvernieuwing, die op een meer intensieve manier aangewend worden in de RVOHR, zullen worden verhoogd in de perimeters van de wijkcontracten.

Het Gewest zal zijn budgettaire middelen in de eerste plaats toespitsen op deze perimeters om zo het sneeuwbaaleffect te versterken.

C. Hefboomgebieden

1. Het concept van de hefboomgebieden wijst op de noodzaak om de gewestelijke initiatieven beter te organiseren en de initiatieven van andere actoren beter te coördineren in stadsruimten die ofwel veel mogelijkheden bieden voor de gewestelijke ontwikkeling, ofwel een - punctuele of duurzame - inspanning vergen om komaf te maken met een situatie die als problematisch wordt bestempeld.
2. Het basisinstrument aan de hand waarvan het hefboomgebied wordt georganiseerd, is het richtschema ([zie ook punt 1.2.6. van prioriteit 5](#)).
Een Site van Gewestelijk Belang vormt het centrale element bij het bepalen van een hefboomgebied.
3. De criteria die worden gehanteerd bij de afbakening van de op een uitvoerige en niet-cumulatieve manier vermelde hefboomgebieden, zijn de volgende :
 - bij de ontwikkeling van de ruimte is de interventie vereist van twee of meerdere gemeenten (BBP);
 - het bestaan van een project van supralokaal belang (of waarvan de voorwaarden voor succes afhankelijk zijn van de interventie van andere gemeenten of van het Gewest);
 - het blijven bestaan van grote stedelijke braakliggende terreinen of van een steeds terugkomend probleem van inrichting of ontwikkeling;
 - het bestaan van een GGB of een GGBua, vastgelegd in het GBP;
 - de noodzaak tot het organiseren van de ontwikkeling van de ruimte, gelegen in de directe omgeving van een verkeersknooppunt;
 - de noodzaak tot het coördineren van de initiatieven, voortvloeiend uit de verschillende programma's (herwaardering, herinrichting van een structurerende as enz.). De perimeters van alle hefboomgebieden kunnen tijdens de studie nog aangepast worden.

4. De hefboomgebieden zijn de volgende :
Erasmus, Vorst, Zuid, Kanaal, Thurn & Taxis, Kruidtuin, Europa, Gulden Vlies, Heizel, Militair Hospitaal, Schaarbeek-Vorming; RTBF-VRT, Delta, Weststation. Van deze gebieden zijn de zes volgende prioritair : Erasmus, Europa, Weststation, Zuid, Neder-over-Heembeek, Thurn & Taxis. In de hefboomgebieden kunnen de middelen van alle gewestelijke beleidslijnen worden geconcentreerd op grond van de specifieke ontwikkelingsdoeleinden van elk gebied. De beleidslijnen voor stadsvernieuwing zullen worden aangewend in overeenstemming met de hiërarchische indeling, zoals bepaald in de hoger vermelde punten a. en b..

D. Andere interventiegebieden

Naargelang andere bijzondere doelstellingen moeten worden nagestreefd, zijn er andere specifieke prioritaire interventiegebieden voor welomschreven middelen, die de RVOHR of één of meerdere hefboomgebieden geheel of gedeeltelijk kunnen wijzigen, zoals :

- het groene en blauwe netwerk;
- het prioritair ingroeningsgebied;
- de structurerende ruimten, waaronder deze die in aanmerking komen voor versterkte milieu-integratie;
- ontwikkelingsgebieden die hulp voor economische expansie genieten (kaart van de steun toegekend voor gewestelijke doeleinden 2000-2006);

Andere specifieke instrumenten worden gedefinieerd zonder het voorwerp uit te maken van een zoneverdeling. Deze instrumenten hebben eveneens een prioritair karakter in de ogen van de Regering. Het gaat om de volgende instrumenten :

- as van het openbaar vervoer (verkeersascontracten);
- beleid voor de herwaardering van de handelskernen .

2. Een sterke consensus die een beroep doet op alle actoren van de stadsontwikkeling

Naast het belang van de inhoud zelf van het plan, moet een stad die met succes een strategisch plan wil realiseren, bijzondere aandacht besteden aan het uitwerkingsproces ervan en aan het vermogen om de actoren te mobiliseren. Maar er moet worden vastgesteld dat er zwakke punten zijn in de coördinatie en de ontwikkeling van de synergieën tussen de acties van de overheid en die van de overige actoren.

Om het Gewest een optimale ontwikkeling op lange termijn te waarborgen, moeten het stadsproject en de diverse uitvoeringsmaatregelen die eraan gekoppeld zijn, een zo breed mogelijke consensus om zich heen weten te realiseren. Deze consensus, waardoor het mogelijk moet zijn om alle actoren van de stadsontwikkeling, met name de bewoners, het verenigingsleven, de economische milieus, de overheid,... te mobiliseren, kan alleen worden bereikt wanneer eenieder het gevoel heeft erbij betrokken te zijn.

In dit opzicht worden deze actoren betrokken bij het globale overleg- en deelnameproces waardoor de plannen en projecten kunnen worden uitgewerkt, aangepast en gerealiseerd, zowel op het niveau van de wijk als van de gemeente en van het Hoofdstedelijk Gewest. De procedures, die uitermate democratisch zijn, dienen te worden geëvalueerd en desgevallend te worden verbeterd, met name in termen van communicatie.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, nationale en internationale hoofdstad, is een bevoorrechte plaats voor een interculturele dialoog. Nu de Belgische Staat een federale staat is geworden, wordt er minder dan in andere gecentraliseerde landen in de hoofdstad geïnvesteerd. Europa heeft Brussel nog steeds niet volledig als volwaardige hoofdstad van de Unie erkend.

Deze verschillende factoren dragen bij tot de moeilijke mobilisatie van alle actoren van de stadsvernieuwing rond een stadsproject, gebaseerd op een sterke consensus.

De gewestelijke instelling kan de ontwikkeling van de stad niet alleen dragen. Naar het voorbeeld van andere Europese steden moeten alle stedelijke actoren zich rond het stadsproject scharen en worden betrokken bij de concrete verwezenlijkingen op het gebied van stadsvernieuwing, professionele opleiding, de organisatie van evenementen of nog het beheer van de mobiliteits- en parkeerproblemen.

Het ontbreekt Brussel aan « samenwerkingsverbanden » die de inwoners en de politieke, economische, administratieve, associatieve en academische actoren samenbrengen rond gemeenschappelijke doelstellingen. Deze « samenwerkingsverbanden » impliceren dat de financiële middelen, de aangegane verbintenissen en de verantwoordelijkheid voor deze projecten gezamenlijk worden gedragen.

Brussel is in dit opzicht sterk gehandicapt, in het bijzonder door het grote aantal gezagsniveaus (gemeenten, Gewest, Staat), de reële afwezigheid van een administratieve coördinatiestructuur om het strategisch beheer van het plan in goede banen te leiden en de zwakke Brusselse verankering van vele grote ondernemingen en organisaties.

3. Samenhang tussen de acties van de verschillende overheden

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest maakt deel uit van een relatief complex nationaal institutioneel kader. Het aantal overheden op het gewestelijk grondgebied weerspiegelt deze complexiteit. Zo zijn er de volgende gezagsniveaus : Europa en de Federale Staat, het Hoofdstedelijk Gewest, de Franse Gemeenschapscommissie, de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, de Franse en Vlaamse Gemeenschap, de 19 gemeenten en de OCMW's. Een aantal culturele instellingen, zelfstandige overheidsbedrijven, paragewestelijke en andere uitloeisels van deze verschillende gezagsniveaus genieten overigens in meer of mindere mate een zekere autonomie.

Ervoor zorgen dat de initiatieven van deze verschillende betrokken partijen op een coherente manier plaatsvinden, verloopt uiteraard niet zonder moeilijkheden. Een aanzienlijk aantal dossiers valt onder de bevoegdheid van meerdere gezagsniveaus. Een voorbeeld : voor een belangrijke bouwplaats zoals deze in de onmiddellijke omgeving van het Zuidstation is de coördinatie vereist van het Gewest, de nv Brussel-Zuid, de NMBS, de gemeenten Sint-Gillis en Anderlecht, het federaal ministerie van Verkeer en Infrastructuur en de MIVB.

Deze complexiteit is in Brussel een realiteit. Het gaat hier echter niet om een unieke situatie. Zo kent men in Frankrijk, naast de gemeenten, departementen en stadsgemeenschappen, bijvoorbeeld ook de agglomeraties. De Regio's en de Franse Staat worden betrokken bij projecten van een zekere omvang. Dat heeft steden zoals Rijsel of Lyon er niet van weerhouden om op het vlak van openbare ruimten of grote projecten een ambitieus beleid te voeren.

Het is wel zo dat het probleem rond de coördinatie tussen de verschillende openbare partijen in Brussel bijzonder uitgesproken is. De bewoners en ondernemingen staan vaak machteloos tegenover de complexiteit van onze instellingen en ondervinden grote moeilijkheden bij het vinden van de verantwoordelijke gesprekspartner. De coherentie tussen de verschillende initiatieven vanwege de overheden loopt nog zeer vaak mank. Dit is niet zozeer te wijten aan het gebrek aan overleg- of coördinatiestructuren dan wel aan het geringe gebruik dat ervan wordt gemaakt.

Er dient dus een grotere inspanning te worden geleverd om de acties van de verschillende overheden doorzichtiger, samenhangender en doeltreffender te maken. Bij welbepaalde projecten van een zekere omvang moeten zonder enige twijfel specifieke beheerstructuren worden ingevoerd om de efficiëntie van de partnerships te kunnen waarborgen.

Er dient ook te worden herhaald dat de Brusselse gemeenten bevoorrechte gesprekspartners zijn bij de uitvoering van een gewestelijk plan : naast het feit dat heel wat beleidslijnen die vermeld staan in het gewestelijk plan, door - en in samenwerking met - de gemeenten moeten worden uitgevoerd

(problemen rond veiligheid, netheid, ruimtelijke ordening,..), zijn bepaalde actiedomeinen, die onder de bevoegdheid van de gemeenten vallen, van kritiek belang voor de gewestelijke ontwikkeling en de aantrekkingskracht van de stad, zoals de buurtvoorzieningen, de mobiliteit en de dienstverlening aan de bevolking.

Het is in dit opzicht raadzaam om de « coördinatiecel Gewest - gemeenten », opgericht door de Regering op 21.03.1996, nieuw leven in te blazen.

Deze cel, waarvan het secretariaat en de ondersteuning door de Dienst Planning worden waargenomen, is sedert mei 1996 herhaaldelijk samengekomen om te trachten de ervaringen en gegevens van de gewestelijke diensten voor iedereen toegankelijk te maken en een methodologie op punt te stellen voor de uitwerking van de GemOP's. Haar taak zou moeten worden uitgebreid met de follow-up van het GewOP.

Opdat de acties van de verschillende overheden een coherent geheel zouden vormen, is het van belang dat alle actoren, met inbegrip van de overheden van andere gezagsniveaus, zich kunnen vinden in de ontwikkelingsperspectieven die door de Brusselaars zijn vastgelegd. Het GewOP bestrijkt alle beleidsaspecten zonder stil te staan bij de gewestelijke bevoegdheden.

De gewestelijke overheden zullen dus onderhandelen met alle betrokken overheden opdat die vanuit een voluntaristisch oogpunt zouden deelnemen aan de uitvoering ervan.

Ten slotte is het van belang om te onderstrepen hoezeer de betrekkingen van het Gewest met de Federale Regering en met de andere entiteiten toegespitst moeten worden op het streven naar een harmonische ontwikkeling van het Gewest op lange termijn. Het Gewest wil zijn partners er duidelijk op wijzen dat de financiering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ook de Brusselse gemeenten in staat moet stellen om steeds uitgebreidere taken tot een goed einde te brengen.

4. Naar een internationale samenwerking

Het Gewest is hetzij rechtstreeks, hetzij door middel van verplichtingen aangegaan door de Federale Staat, betrokken bij diverse beleidlijnen van strategische aard en dit op verschillende geopolitieke niveaus.

Eenzijds worden de rol en de functie van de grenzen tussen de Europese landen steeds geringer. Anderzijds worden de sociaal-economische verhoudingen tussen de Staten en Regio's steeds hechter, een evolutie die belangrijke gevolgen heeft op het vlak van ruimtelijke ordening.

Deze vaststelling gaat nog beter op voor een klein Gewest zoals het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat bovendien uiterst centraal gelegen is in Europa en dat, als hoofdstad van België en internationale stad, onderdak biedt aan een groot aantal internationale instellingen en ondernemingen. De gevolgen van deze evolutie verdienen dus een interregionale en transnationale benadering. Een gepast beheer van domeinen zoals vervoer, leefmilieu, sociaal-economische verhoudingen met de rand, de negatieve aspecten van de vrije concurrentie enz..., vereist internationale samenwerking.

4.1. De duurzame ontwikkeling

De meeste strategische plannen van de steden en landen die zich op dit vlak een voortrekkersrol aanmeten, zijn geïnspireerd op de beginselen van de « duurzame ontwikkeling » als algemeen referentiekader (Agenda 21, Federaal plan voor duurzame ontwikkeling,...).

De duurzame ontwikkeling wordt als volgt gedefinieerd : « de ontwikkeling die tracht te voorzien in de huidige behoeften zonder de mogelijkheid voor de toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen » (BRUNDTLAND-rapport - 1987). Dit algemeen principe werd ontwikkeld tijdens de Top van de Aarde te Rio in 1992 en spitst zich toe op vier sterke ideeën :

- duurzame ontwikkeling houdt rekening met de gevolgen voor het leefmilieu en de mens, met de evolutie van de productie en het verbruik. " Echte antwoorden kunnen alleen worden gegeven indien ze worden geformuleerd in het kader van een globale visie van de gestelde problemen; de economische, sociale en milieugerichte kwesties moeten volledig zijn opgenomen in de beslissingsprocessen. Het doel van deze totale integratie is een ontwikkelingswijze te creëren die tegelijk realistisch is vanuit economisch oogpunt, gerechtvaardigd op sociaal vlak en ecologisch verantwoord. " (Federaal plan voor duurzame ontwikkeling);
- duurzame ontwikkeling beoogt de ontwikkeling van sociale gelijkheid : dit moet leiden tot een vermindering van de sociale ongelijkheden en het bestrijden van de uitsluiting;
- duurzame ontwikkeling houdt een rationeel beheer in van de niet-

hernieuwbare natuurlijke rijkdommen;

- ze veronderstelt de deelname van alle burgers op het geschikte niveau en in het bijzonder van de zwakste groepen, waarvoor een positief discriminatiebeleid moet worden gevoerd om hen een gelijkwaardige kans op ontwikkeling te geven en om een democratische dynamiek ingang te doen vinden.

De duurzame ontwikkeling staat dus voor heel wat meer dan louter bekommernis om het leefmilieu. Het kan echter niet worden ontkend dat bepaalde aspecten van de algemene principes tegenstrijdig lijken met de waarden van de economische ontwikkeling of de sociale rechtvaardigheid.

Alleen de projecten die op een adequate manier de drie pijlers met elkaar kunnen verzoenen, zijnde de sociale pijler, de economie en het leefmilieu, kunnen als duurzame ontwikkeling worden gekenmerkt.

4.2. Europees Ruimtelijk Ontwikkelingsperspectief (EROP)

In 1993 besloten de vijftien Europese ministers van Ruimtelijke Ordening te Leipzig om het Europees Ruimtelijk Ontwikkelingsperspectief uit te werken om het beleid inzake ruimtelijke ordening beter te doen aansluiten op het beleid dat reeds geruime tijd door de Europese Commissie werd gevoerd op het vlak van de gewestelijke ontwikkeling (Structuurfondsen). Het einddocument werd in 1999 na een lang overlegproces goedgekeurd in Potsdam. Dit document heeft een indicatieve waarde. Het zet de Lid-Staten er evenwel toe aan om deze opties in hun eigen wetgeving en uitvoerend beleid op te nemen.

De hoofddoeleinden zijn gegroepeerd rond drie thema's :

- de ruimtelijke, polycentrische en evenwichtige ontwikkeling in de EU;
- gelijkwaardige toegang tot de infrastructuur en de kennis;
- behoedzaam beheer van de natuur en het cultureel erfgoed.

Onder impuls van de Europese Commissie werden de laatste jaren operationele uitwisselings- en samenwerkingsprogramma's opgestart met het oog op het concretiseren en uitdiepen van de opties van het EROP (INTERREG IIC en binnenkort IIIB voor de periode 2001-2006, zie verder).

De financiering van deze programma's zal in de toekomst aanzienlijk toenemen (300 miljoen euro alleen al voor het NoordWestelijk Europees gebied waarvan Brussel deel uitmaakt). Bovendien zal de inzet bij de besprekingen van de internationale positionering van Brussel enorm zijn (eurocorridors, netwerken van steden,...).

4.3. Tweede Benelux Structuurschets (TBSS)

In juli 1997 besloten de ministers van Ruimtelijke Ordening van de drie betrokken landen het ontwerp van de Tweede Benelux Structuurschets als « politieke resolutie » goed te keuren. De eindfase werd door de ministers op 30 oktober 2000 te Namen goedgekeurd.

De stedelijke problematiek is op transversale wijze terug te vinden in de drie hoofdthema's met name: de mobiliteitscontrole door middel van een localisatiebeleid van de activiteiten en een heroriëntering van de modale verdeling; de verbetering van de voornaamste communicatie-infrastructuur met het oog op duurzame mobiliteit dankzij een multimodale aanpak en de ontwikkeling van de voornaamste ecologische structuur dankzij een

gemeenschappelijk begripkader en samenwerkingsverbanden.

De volgende doelstellingen vormen de grondslag voor de ruimtelijke visie van de ontwikkeling, zoals gewenst door de Benelux :

- selectieve concentratie van stedelijke en economische activiteiten en het behoud van het « open » karakter van de landschappen;
- behoud en uitbouw van polen met specifieke economische activiteiten;
- duurzame mobiliteit door multimodaliteit;
- behoud en ontwikkeling van de natuur;
- uitgebreide landelijke ontwikkeling.

De Structuurschets heeft de nadruk gelegd op het concept van het « Centraal Belgisch stedelijk netwerk », dat nadien werd opgenomen in het EROP, dat bestaat uit de « Vlaamse Ruit », namelijk Brussel, Gent, Antwerpen en Leuven, en de « Waalse Driehoek », gevormd door Brussel, Bergen, Charleroi en Namen.

De ruimtelijke coördinatie van dit netwerk is - zoals dat ook voor de Nederlandse Randstad het geval is - onmisbaar voor de profilering ervan als Europese pool en om een oplossing te vinden voor belangrijke problemen inzake verkeer en ruimtelijke ordening.

4.4. De transnationale samenwerkingszone van Noordwest-Europa (NWE) en bijbehorend Communautair Initiatiefprogramma INTERREG IIIB

De kern van het Noordwest-Europees gebied - een zone met uitgesproken verstedelijkte gebieden, inclusief het hinterland met meer landelijke kenmerken - is gelegen in de centrale regio van hoofdsteden, dit wil zeggen in de driehoek Brussel, Parijs en Londen. Dit is één van de dichtstbevolkte en drukste regio's van de Europese Unie.

Het gebied NWE telt 171 miljoen inwoners, of 45 % van de totale bevolking van de EU, op een oppervlakte die niet meer bedraagt dan een kwart van de totale oppervlakte van de EU. Drie kwart van de inwoners van NWE zijn woonachtig in een stedelijke omgeving.

Het INTERREG-programma schept niet alleen mogelijkheden voor de ontwikkeling van visies en projecten op transnationale en transregionale schaal, die een directe weerslag hebben op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, maar het creëert tegelijk een forum waar de drie Gewesten van het land elkaar kunnen ontmoeten, met elkaar overleg kunnen plegen, synergie in plaats van concurrentie kunnen ontwikkelen en met elkaar kunnen samenwerken. INTERREG biedt de Brusselse actoren een kader om deel te nemen aan transnationale samenwerkingsprojecten en op die manier bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen in een transnationale context te plaatsen, waarbij zij zich bewust worden van een groter schaalniveau en een ruimer werkkader.

De strategie van het programma voor NWE past in een veel bredere context van ruimtelijke ontwikkeling van de Europese ruimte. De transnationale samenwerking moet de fundamentele doelstellingen van de Europese Unie en de aanbevelingen van het EROP (Europees Ruimtelijk Ontwikkelingsperspectief) in acht nemen en rekening houden met de Europese prioriteiten zoals de TEN (Trans-Europese Netwerken).

5. Partnerships tussen de openbare en de privé-sector

De middelen van de overheid zijn beperkt. Het is dus van essentieel belang dat de privé-sector, van particulieren tot grote investeerders, wordt ingeschakeld in het kader van het stadsvernieuwingsbeleid of de verwezenlijking van grote projecten.

De belangrijke partnerships die in Brussel tijdens de voorbije twintig jaar werden aangegaan tussen de overheid en de privé-sector zijn onvoldoende. Het Gewest is er niet in geslaagd op grote schaal privé-investeerders te mobiliseren.

Deze situatie is ongetwijfeld voor een deel te verklaren door een slechte definitie van de rol van iedere partij. De weinige bestaande partnerships beperken zich vaak tot medefinanciering zonder grote risico's voor de investeerders.

Om het herwaarderingsproces, dat de voorbije jaren werd aangevat, te versnellen, moeten het Gewest en de bedrijfswereld een ware partnershipcultuur opbouwen, gebaseerd op doelstellingen en binnen een duidelijk en stabiel kader. Investeringsprojecten van een zekere omvang, ingediend door de bedrijfswereld, moeten op een specifieke en kwalitatief hoogstaande manier worden begeleid. Deze partnershipcultuur moet rekening houden met de rentabiliteitseisen van de bedrijfswereld, en tegelijk de privé-sector de doelstellingen van algemeen belang, vastgelegd door de overheid, laten nastreven.

In Brussel werden reeds meerdere partnerships aangegaan, hoofdzakelijk op het vlak van het leefmilieu (afvalverwerking, afvalverbranding, beheer van verpakkingsafval, waterzuivering), de stadsvernieuwing (gemengde vennootschappen in het kader van de stadsvernieuwingsopdrachten van de GOMB, wijkcontracten) of van de opwaardering van belangrijke terreinen zoals de haven of de oude kazernes (Rolin, Arsenaal, voormalig militair hospitaal). De vorm waarin deze partnerships werden gegoten, was min of meer complex : van de eenvoudige realisatie van vastgoedprojecten (financiering, bouw en verkoop van woningen op openbare terreinen) tot de concessie van opdrachten van algemeen belang, zoals voor het nieuwe waterzuiveringsstation (studie, financiering, bouw, operationeel beheer en exploitatie gedurende twintig jaar door de bedrijfswereld vóór de teruggave plaatsvindt).

De balans van de eerste ervaringen moet samen met de privé-sector worden opgemaakt en geëvalueerd teneinde de basis te kunnen leggen voor algemene principes waardoor het partnership kan worden gesystematiseerd en het toepassingsgebied ervan kan worden gedefinieerd.

De Europese Commissie heeft reeds herhaaldelijk te kennen gegeven dat zij bereid is het openbaar/privé-partnership op regionaal niveau te versterken, en dit in het kader van vernieuwende acties. Zij heeft de beginselen

waaraan het partnership moet beantwoorden, als volgt verwoord :

- de samenwerking tussen de overheidssector en de privé-sector voor een bepaald project moet zo vroeg mogelijk tot stand worden gebracht;
- de openbare sector moet de doelstellingen van het project heel snel duidelijk vastleggen;
- de oprichting van ad hoc maatschappijen blijkt vaak de beste benadering te zijn. De Lid-Staten moeten alle hindernissen die de oprichting van dergelijke organen belemmeren, uit de weg ruimen;
- elke partij moet, in principe, de risico's aanvaarden die ze het beste zelf in de hand kan houden en waar ze het meeste belang bij heeft om ze te controleren;
- problemen in verband met milieubescherming moeten zo vroeg mogelijk tijdens de planningsfase van het project op een strategische manier worden geanalyseerd.

6. Samenhang tussen het beleid in het Gewest en in de rand

Uit een studie van de interne verhoudingen in België worden onmiddellijk de interacties duidelijk tussen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de andere twee Gewesten. Dit kan verklaard worden door de intense betrekkingen tussen Brussel, Vlaanderen en Wallonië, en tussen Brussel en zijn onmiddellijke omgeving. Brussel is immers, naar het voorbeeld van elke andere grootstad, tengevolge van de stedelijke ontwikkeling uitgegroeid tot een stadsgemeenschap waar op diverse domeinen intensieve interacties worden ontwikkeld tussen de stad en de rand. Deze stadsgemeenschap overschrijdt de institutionele grenzen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zodat een coherent beleid in de Brusselse stadsgemeenschap, waarvan de geografische delen gelegen zijn in Brussel, Vlaanderen en Wallonië, alleen met succes kan worden gevoerd door samenwerking en overleg.

De rol van hoofdstad en de internationale rol van Brussel gaan ook veel verder dan de interacties van het stadsgewest. De ontwikkelingen van de Brusselse stadsgemeenschap moeten dan ook op geïntegreerde wijze worden beschouwd door Brussel, Vlaanderen en Wallonië.

De bevoegdheid op het vlak van ruimtelijke ordening is echter volledig geregionaliseerd. Vandaar dat het overleg betreffende transregionale problemen momenteel plaatsvindt op het supranationaal niveau (Benelux en Europese Unie) om tot gemeenschappelijke standpunten te komen. Deze gezamenlijke visies zijn noodzakelijk wanneer zich gemeenschappelijke problemen voordoen die, bij gebrek aan dergelijke visies, op concurrentieel vlak zouden worden opgelost.

De bevoegdheid op het vlak van ruimtelijke ordening is echter volledig geregionaliseerd. Vandaar dat het overleg betreffende transregionale problemen momenteel plaatsvindt op het supranationaal niveau (Benelux en Europese Unie) om tot gemeenschappelijke standpunten te komen. Deze gezamenlijke visies zijn echter noodzakelijk wanneer zich gemeenschappelijke problemen voordoen die, bij gebrek aan dergelijke visies, op concurrentieel vlak zouden worden opgelost.

Er dienen dus eveneens adequate overleg- en samenwerkingsstructuren te worden overwogen binnen de Belgische institutionele structuur zelf, teneinde de keuzes en maatregelen te bepalen aan de hand waarvan de grote beleidslijnen binnen de Brusselse stadsgemeenschap kunnen worden georiënteerd. Naar het voorbeeld van de modellen van "stedelijke gemeenschappen" die in andere Europese landen werden ontwikkeld en rekening houdend met de specifieke ligging van het Brussels Gewest, moet een nieuwe vorm van relaties worden gesmeed met de gemeenten van het Brusselse hinterland. Die zullen bijvoorbeeld gebaseerd zijn op het delen van een aantal voorzieningen of infrastructuren (openbaar vervoer, parkeerbeleid, voorzieningen voor de openbare netheid, ...). De Brusselse overheden pleiten ervoor dat de drie Gewesten, via dit nieuw relatiemodel, wederzijds hun voordeel zouden doen en als winnaars uit de bus zouden

komen.

Op dit ogenblik kan worden vastgesteld dat er drie plannen zijn die elk betrekking hebben op een deel van één functioneel grondgebied, namelijk dat van de Brusselse stadsgemeenschap : het Gewestelijk Ontwikkelingsplan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) en het Waals « Schéma de Développement de l'Espace Régional wallon(SDER) ». De bedoeling van deze plannen is om, elk voor hun eigen grondgebied, een zo gunstig mogelijk omgevingsklimaat te scheppen, zowel voor de bevolking als voor de economische activiteiten. De drie plannen beogen eveneens rekening te houden met de gunstige weerslag van de grootstedelijke positie van Brussel.

De situatie is veel moeilijker te beheren in geval van tendensen met een mogelijk concurrentieel karakter, bijvoorbeeld bedoeld om ondernemingen of nieuwe inwoners aan te trekken. In sommige gevallen is de bloei van de rand, hetzij op residentieel hetzij op economisch niveau, duidelijk in het nadeel geweest van Brussel. In andere gevallen leidt de sterke groei van de rand echter tot een natuurlijk samengaan van belangen. Een voorbeeld hiervan is de Vlaamse bereidwilligheid om de ontwikkeling van Vlaams-Brabant beter in de hand te houden door een te grote verloedering van gebouwen en activiteiten te vermijden.

Het is daarom raadzaam om elke ontsporing van de interregionale concurrentie tegen te gaan door het ontwikkelen van een sterke samenwerkings- en overlegcultuur.

7. Verbetering van de administratieve onthaalfuncties

De onthaalfuncties van de administratieve diensten worden eerder negatief beoordeeld door de bevolking, de ondernemingen en de internationale instellingen die in Brussel gevestigd zijn.

De gebruikers klagen herhaaldelijk over de logheid van de administratieve procedures in het algemeen. Het dubbel gemeentelijk en gewestelijk interventieniveau kan de oorzaak zijn van onbegrip, achterstand en onsamenhangende communicatie.

De kwaliteit van het onthaal en de informatie, die door de gewestelijke administraties aan inwoners wordt verstrekt, is nog ruim onvoldoende. Het ter beschikking stellen van gewestelijke en gemeentelijke informatie op het Internet geeft aan dat men in zekere mate bereid is tot modernisering, maar op het vlak van het updaten en het organiseren van informatie is de nodige kwaliteit nog ver te zoeken.

Het probleem is ongetwijfeld het resultaat van een administratieve cultuur die nog te weinig gericht is op de bevolking en op de gebruikers. Maar het is eveneens het gevolg van het gebrek aan duidelijke opdrachten, gebaseerd op precieze en probleemloos te interpreteren richtlijnen waardoor de (zowel gewestelijke als gemeentelijke) administraties hun rol in optimale omstandigheden kunnen vervullen.

De verbetering van de onthaalfuncties van het Gewest betekent dat voortdurend inspanningen moeten worden geleverd voor de definitie van de na te streven doelstellingen, een makkelijke interpretatie en toepassing van de reglementen, alsook voor de invoering van beter geïntegreerde en hiërarchisch ingedeelde structuren.

De verbetering van de onthaalfuncties van het Gewest betekent dat voortdurend inspanningen moeten worden geleverd voor de definitie van de na te streven doelstellingen, een makkelijke interpretatie en toepassing van de reglementen, alsook voor de invoering van beter geïntegreerde en hiërarchisch ingedeelde structuren.

Deze verbetering vergt eveneens een degelijke opleiding van het personeel dat contact heeft met het publiek, het herbekijken van de openingsuren voor het publiek en de ontwikkeling van synergieën tussen de verschillende administraties teneinde de versnippering van informatie te verminderen. De Regering zal ambtenaren aanmoedigen om in het Gewest te wonen.

In navolging van wat reeds in veel openbare diensten (federaal, Waals Gewest, MIVB, NMBS,...) bestaat, dringt zich de oprichting op van een ombudsdienst die de moeilijkheden waarmee de gebruikers van de openbare diensten worden geconfronteerd, kan bekijken vanuit een extern " objectief " gezichtspunt.

De vlotte toegankelijkheid tot administratieve documenten en de diverse

reglementeringen zal enerzijds afhangen van de opmaak van meer gebruikersvriendelijke, en dus makkelijker te begrijpen teksten, wat uiteindelijk ook tot minder vergissingen zal leiden, en anderzijds van de verbetering van de leesbaarheid van de administratieve teksten en in het bijzonder van een meer verzorgde vertaling, en tot slot ook van de coördinatie, de codificering en de vereenvoudiging van de reglementering.

De opleiding voor het onthaal en de verbetering van de leesbaarheid van de administratieve documenten vormen samen een onlosmakelijk geheel. De veranderingen moeten worden geïntegreerd en moeten met een gelijke snelheid worden doorgevoerd, want het dient tot niets om ambtenaren op te leiden wanneer er geen synergie bestaat met de andere verbeteringen (opmaak van meer gebruikersvriendelijke formulieren, betere leesbaarheid van de administratieve documenten,...).

8. Ontwikkeling van instrumenten voor de follow-up van het gewestelijke beleid

De uitvoering van het stadsproject moet voortdurend worden opgevolgd. De stadsdynamiek is uiterst complex en moet regelmatig opnieuw worden beoordeeld. Wat zijn de trends op sociaal, economisch, demografisch, cultureel vlak, op het gebied van huisvesting... in Brussel, in vergelijking met het verleden, in vergelijking met de rand, in vergelijking met andere Belgische en buitenlandse steden? Wat zijn de beste praktijken die ook geschikt zijn voor onze gemeenten of steden? Hoe evolueren de sterke en zwakke kanten van het Gewest, die in dit document staan vermeld?

Om de ontwikkeling van een stad zoals Brussel correct te kunnen sturen, moet men absoluut een antwoord trachten te vinden op al deze vragen. De evaluatie van het gevoerde beleid moet veel verder gaan dan de noodzakelijke follow-up van de verwezenlijkingen en de overeenstemming ervan met de oorspronkelijke doelstellingen. Bij de uitwerking van elk Gewestelijk Ontwikkelingsplan moeten eveneens de prioriteiten van het stadsproject worden geëvalueerd in het licht van de evolutie van de uitdagingen waarmee we worden geconfronteerd.

Het sturen van het GewOP impliceert in de eerste plaats het verzamelen van kwaliteitsgegevens voor elk van de sectorale materies van het plan, maar ook het streven naar kwaliteit in de transversale aspecten van het gevoerde of te voeren beleid.

Het gewestelijke onderzoek op het vlak van stadsontwikkeling is al te vaak het voorwerp geweest van kortetermijnbeheer, waarbij de voorkeur werd gegeven aan sectoraal onderzoek.

Door de diepgaande verandering die de stedelijke wereld de voorbije jaren heeft ondergaan, moet de benadering van de gewestelijke ontwikkeling absoluut geïntegreerd worden in een globale aanpak.

Er moet heel dringend een onderzoeksstrategie worden ontwikkeld die een antwoord op deze uitdaging biedt. Deze strategie mag niet het voorrecht van één enkel team zijn. Door het noodzakelijkerwijze globale en geïntegreerde karakter van dit onderzoek moet het - om met succes te kunnen worden voltooid - door multidisciplinaire teams worden uitgevoerd.

Het gaat hier zowel om :

- de ontwikkeling van een stuurinstrument voor het Plan, namelijk een strategisch comité dat vertegenwoordigers van elke Brusselse minister groepeerd, en de bepaling van de opdrachten ervan;
- de gemeenschappelijke uitwerking van onderzoekprogramma's op lange termijn betreffende de transversale aangelegenheden om de analyse van de nieuwe tendensen en hun mogelijke weerslag op de stadsontwikkeling regelmatig te kunnen updaten en om de stuurinstrumenten (relevante indicatoren, stuurtabellen,...) bij te

kunnen sturen;

- de invoering van een permanent instrument voor de coördinatie van de bestaande studiediensten, waardoor eveneens kan worden samengewerkt met de Gemeenschappen en de Gemeenschapscommissies.

Bij de strategische sturing moet men kunnen bogen op de verslagen van een « monitorcomité ».

Dat monitorcomité kan zijn verslagen uitwerken op grond van de diverse thema's die behandeld moeten worden. Die verslagen zullen in het leven worden geroepen voor elk operationeel domein en gegevens in verband met hun werkterrein ter beschikking stellen. Het is in dat verband onontbeerlijk dat het Gewest, in samenwerking met de Gemeenschappen en de Gemeenschapscommissies, zijn statistisch apparaat aanvult en zorgt voor een goede coördinatie tussen de bestaande instrumenten. De problematiek van de observatoria zal onderzocht worden door het hoger vermelde monitorcomité dat wordt belast met de inventarisering en coördinatie van de observatoria.

Het opstellen en jaarlijks updaten van eenvoudige stuurtabelen moet een constant debat aangaande de evolutie van de stad mogelijk maken. Deze stuurtabelen moeten een beeld geven van de voornaamste realisaties die in de lijn liggen van de prioriteiten van het GewOP en ze toetsen aan de doelstellingen. Zij dienen ook voor het bijhouden van een bepaald aantal synthetische indicatoren, zodat op een snelle manier kennis kan worden genomen van een eventuele wijziging van de grote gewestelijke tendensen. Tot slot zal eveneens een periodieke evaluatie van de weerslag van het gevoerde beleid moeten worden gemaakt.

Aan de hand van de hierboven vermelde stuurtabelen kan een stand van zaken worden gemaakt van de situatie binnen het Gewest, kunnen de inspanningen worden aangepast en kunnen nieuwe actieplannen worden geïdentificeerd. Zij moeten als basismateriaal worden gebruikt wanneer aan het Parlement een « Staat van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest » wordt overgelegd.

Het zal in het bijzonder van belang zijn om te bepalen of de indicator geldt voor gewestelijk of gemeentelijk niveau of moet worden opgesteld per wijk of per specifieke zone. In een enorm gediversifieerde gemeente zullen de gevolgen van een stadsvernieuwingsbeleid voor een wijk inderdaad niet kunnen worden gewaardeerd op grond van de statistieken die betrekking hebben op de hele gemeente. Zo zullen door een meer precieze onderverdeling de zones waarin zich de ongelijkheden voordoen beter kunnen worden geïdentificeerd. In dit geval moeten de indicatoren per wijk worden gepreciseerd. Zij zullen eveneens worden gekozen op grond van de waarschijnlijke beschikbaarheid van de informatie.

Men zal ook op zoek gaan naar de indicatoren aan de hand waarvan het Gewest en zijn evolutie kunnen worden vergeleken met andere vergelijkbare Belgische en buitenlandse steden.

Hieronder vindt u, bij wijze van voorbeeld, een niet-exhaustief overzicht van een aantal indicatoren inzake follow-up, prestatie of context, die nuttig kunnen zijn met betrekking tot de domeinen in dit hoofdstuk :

Evolutie van de demografie (in ruime zin) :

- migratie tussen Brussel en de rand;
- gemiddelde en mediaaninkomens;

- onderwijsniveau van de bevolking;
- gemiddelde grootte en samenstelling van de gezinnen in vergelijking met de andere Gewesten;
- armoede-indicatoren;
- economie en tewerkstelling;
- aantal arbeidsplaatsen;
- aantal werklozen;
- aantal falingen;
- de verdeling van de werkgelegenheid per statistische sector.

Fiscaliteit van de gezinnen :

- de fiscaliteit in Brussel en in de andere Gewesten;
- evolutie van de inkomensstructuur van de Brusselaars;
- evolutie van de vastgoedmarkt.

Huisvesting :

- aantal nieuwe woningen per wijk en per openbare en privé-operator;
- aantal gerenoveerde woningen;
- aantal bewoonde of leegstaande woningen;
- bewoonde oppervlakte per inwoner;
- aantal appartementen en eengezinswoningen;
- verhouding eigenaars - huurders;
- aantal woningen zonder klein comfort;
- aantal renovatiepremies per type interventie;
- uitgereikte vergunningen en verhouding openbare en privé-projecten;
- evolutie van de huurprijzen;
- evolutie van de verkoopprijzen.

Stadsvernieuwing :

- plaatsbepaling van openbare en privé-projecten;
- aantal premies, aangevraagd en toegekend, en de bijbehorende bedragen;
- gemeentelijke inventarissen van leegstaande gebouwen en onbebouwde terreinen;
- premies voor de verfraaiing van gevels.

Openbare ruimten :

- gewestelijke investeringen in verhouding tot de lengte van de gewestwegen;
- gemeentelijke investeringen in verhouding tot de lengte van de gemeentewegen;
- oppervlakte van parken en openbare tuinen per inwoner;
- groenvoorziening langs het wegennet;
- aantal interventies;
- kwalitatieve inventaris van de gewestelijke en gemeentelijke openbare ruimten en planning van de werken.

Netheid en veiligheid :

- misdadcijfer;
- weerslag van de preventiemaatregelen;

- uitvoering van het plan Netheid;
- statistieken en knelpunten inzake verkeersveiligheid.

Gemeenschappelijke uitrustingen :

- aantal onderwijsinrichtingen en schoolbezoek (analyse van de behoeften);
- aantal plaatsen in kinderdagverblijven en gekende behoeften;
- plaats en aantal van de grote voorzieningen op gewestelijk vlak;
- verdeling en verscheidenheid van de plaatselijke voorzieningen.

Herwaardering van het erfgoed (en de bescherming van de binnenterreinen van de huizenblokken):

- aantal beschermde gebouwen;
- aantal gesaneerde beschermde gebouwen, en bestemmingstype;
- aantal premies in verband met de bescherming van het erfgoed.

Mobiliteit :

- aantal gebruikers van het MIVB-stadsnet en in de NMBS-stations in het Hoofdstedelijk Gewest;
- verkeersdrukke op de grootstedelijke wegen en autosnelwegen;
- investeringen voor vernieuwing en uitbreiding van de capaciteit van het openbaar vervoer;
- verkeersdrukke op het wijkwegennet (zones 30);
- lengte van de wijkwegen die tot zone 30 omgevormd zijn.

Leefmilieu :

- blootstelling aan lawaai;
- luchtkwaliteit.

Deze objectieve indicatoren moeten worden aangevuld met opiniepeilingsindicatoren van het « barometer »-type, aan de hand waarvan het tevredenheidspeil van de bevolking wordt aangegeven.